

משרד החינוך

המינהל הפדגוגי
האגף לחינוך על יסודי

"כשקו השמיים נוגע במים, זהו האופק."

**כשמשאלות הלב והמציאות מגיעות לנקודת מפגש,
זהו "אופק חדש" (פרופ' יולי תמיר)**

למנהלי חטיבות הביניים המצטרפות

לרפורמת "אופק חדש"

בשנת הלימודים תשע"ג

רפורמת "אופק חדש" מאופיינת במשאב פדגוגי חשוב ביותר

זמן

שמאפשר

- העמקת השיח המשמעותי בין מורה לתלמידיו
- מתן תגבור לימודי, הרחבה והעמקה למגוון תלמידים
- חיזוק הוראה דיאלוגית, אכפתיות
- תמיכה לימודית וחברתית בין התלמידים לבין עצמם

לצורך

לקיחת אחריות כוללת לתחום הלימודי ולרווחה האישית והחברתית של התלמיד על ידי המורה ועל ידי התלמיד עצמו

אופק חדש

כמה עובדות:

✓ רפורמת אופק חדש המופעלת בחט"ב עצמאיות מניבה פירות מדידים

✓ חלק גדול ממנהלי בתי ספר שש שנתיים בהם מופעלות שתי הרפורמות זו בצד זו מעידים שמשימת ניהולן אפשרית

✓ ניהול מקשיב, אמפתי וגמיש, המאמין בתהליך, ומגובה בפיקוח ובעלות הדומים לו, הוביל חלק מהחטיבות למחוזות חדשים

למנהל תפקיד חשוב בהטמעת השינוי

- על המנהל:
- לפעול ולהשקיע בשינוי תפיסות ועמדות של סגלי ההוראה:
  - ✓ כלפי המקום הפיסי בו הם עובדים
  - ✓ ניצול זמן "פנוי"
  - ✓ קיום דיאלוג פדגוגי
- לסייע למורים בהתארגנות בבית הספר ומחוצה לו
- להיות אוזן קשבת (לשמש מודלינג למורים והמפקח למנהלים)
- לעמוד לצד המורים, לתמוך בהם, להקשיב, לעודד (דלת פתוחה)
- לדאוג ללמידה צוותית של הוראה אחרת בשעה הפרטנית, ושל שיח דיאלוגי (כלים ומיומנויות)
- לפעול לניצול השעות הפרטניות להוראה, למידה ושיח דיאלוגי

חשוב... תובנות מהטמעת הרפורמה בשנים האחרונות

- ליצור מערכות חדשות על בסיס התפיסות הפדגוגיות
- לבנות תמונת מצב כוללת של משאבי הזמן של המורים
- לבחון מחדש את יעדי בית הספר ולהגדיר מימדי הצלחה אל מול הרפורמה
- לערוך שיח נרחב סביב התשומות, שתורמות לטיוב ההוראה והלמידה
- להקים צוות מוביל רפורמה: מקשיב, תומך, עונה לשאלות

- **החשוב מכל:**
מנהל שמאמין בתפיסה הפדגוגית, סבלני לתהליך, דלתו פתוחה
והוא: מקשיב, אמפתי, גמיש ומרגיע
ורואה את כוכב הצפון: יודע לאן פני ביה"ס מועדות

למנהל תפקיד מפתח בהטמעת השעות הפרטניות כחלק מהתרבות הבית ספרית

מתוך הבנה כי השעות הפרטניות:

- ✓ הן הרבה מעבר לארגון טכני של מערכת שעות
- ✓ מקדמות גישה מונחית יחסים, שבבסיסה עומד הרעיון של "אכפת לי מכל תלמיד"
- ✓ מאפשרות להביא לידי ביטוי תפיסת עולם מכוונת אנשים ואמונה בתהליכי הצמיחה שלהם
- ✓ הן מהות תפקודית של בית הספר המכוון אל הפרט ואל מימוש הפוטנציאל הלימודי והחברתי של כל תלמיד

למנהל תפקיד מפתח בהטמעת השעות הפרטניות כחלק מהתרבות הבית ספרית

ולכן חשוב

- ✓ להתאים את החזון והמטרות של בית הספר לתפיסה הפדגוגית של אופק חדש
- ✓ לקדם פרסונליזציה של הלמידה באמצעות:
  - ✓ למידה מותאמת אישית
  - ✓ מתן כלים והקניית אסטרטגיות
  - ✓ אימון
  - ✓ תמיכה
  - ✓ ליווי
  - ✓ איפשור צבירת הצלחות
  - ✓ בניית מערך מוסדי תומך

השעות הפרטניות

חלון הזדמנויות

ברמת התלמיד

ברמת המורה

ברמת בית הספר

חשיבות התמיכה הרגשית והחברתית לקידום הלמידה

מדברי פרופ' דן שכטמן בכנס החינוך בישראל אונ' תל-אביב 24.6.12

- כל ילד צריך מנטור
- המנטור צריך לתת דוגמא אישית ותשומת לב אישית לכל ילד בכל שעה
- המורה צריכה להכיר את הילד ולהתייחס אליו באופן אישי
- ילדים שהושקעה בהם תשומת לב אישית מצליחים יותר, למרות שתשומת הלב האישית לא הושקעה בלימודיהם דווקא
- ילד צריך להרגיש שהמורה מכבד אותו. כבוד הדדי מעצים
- תפקידו המרכזי של המורה הוא להעצים את התלמיד באמצעות היחס האישי
- מפגש בין מורה לתלמיד, ולעיתים דקה בשיעור בה המורה מסתכלת על תלמיד מסוים, חשוב להעצמה לעתיד
- מפגש זה הוא משימה לאומית במעלה, הוא חייב להיות מעצים ונהדר

המלצות להתארגנות לקראת הפעלת השעות הפרטניות

העבודה בקבוצות קטנות דורשות מצוות בית הספר ארגון, תכנון, הפעלה מיטבית של מיומנויות תקשורת בין אישית, גיוון דרכי הוראה ולמידה ובעיקר מכוונות למשימה

- **שלב ראשון בירור תפיסות העולם של חברי צוות בית הספר**
בירור האמונות והתפיסות של חברי הצוות בנוגע למתן מענה דיפרנציאלי לתלמידים, לתפקידי המחנך והמורה המקצועי
- **שלב שני לימוד חוזר מנכ"ל ארגון העבודה הפדגוגית נוהלי הפעלת אופק חדש (מאי 2012 תשע"ב)**
מציאת הזיקות הקיימות בין תפיסות העולם של חברי הצוות לבין המתחייב בחוזר מנכ"ל
- **שלב שלישי היכרות ועבודה עם מגוון הכלים שפותחו**
"כלים שלובים" של האגף לחינוך על-יסודי
התלקיט למנהלים
ועוד
- **שלב רביעי שימוש בידע שנצבר בבית הספר**
העברת הנלמד בתכניות ובהשתלמויות שהצוות עבר
ידע של מומחים בתוך ביה"ס: רכז פדגוגי, רכז חברתי, יועץ, מורים מומחים

התארגנות להפעלה מיטבית אבני הדרך

איתור צרכים בית ספריים ומיפויים ✓

ארגון קבוצות הלימוד ✓

שיבוץ מורים ✓

תכנון הלמידה וההוראה ✓

עיצוב סביבת הלימודים ✓

מעקב, בקרה והערכה ✓

אבני הדרך... איתור צרכים בית ספריים ומיפויים

- ✓ חשיפה בפני צוות ביה"ס, תלמידים והורים
- ✓ איסוף נתונים וניתוחם
- ✓ הגדרת נהלי עבודה
- ✓ בניית תכנית עבודה שנתית ליישום השעות הפרטניות הכוללת:
  - ✓ יעדים
  - ✓ פעולות אופרטיביות להשגת היעדים
  - ✓ לו"ז
  - ✓ אחריות
  - ✓ מדדים להצלחה
  - ✓ תפוקות
  - ✓ דרכי הערכה
  - ✓ לו"ז להערכה

אבני הדרך... ארגון קבוצות הלמידה הפרטנית

- ✓ מיפוי תפקוד התלמידים במישור הלימודי, במישור ההתנהגותי ובמישור החברתי והרגשי
- ✓ מיפוי תחומי עניין של התלמידים
- ✓ בניית מאגר תכנים לשעות הפרטניות
- ✓ קביעת קריטריונים לשיבוץ תלמידים
- ✓ בניית מערכת אישית לכל תלמיד

עקרונות לארגון קבוצות הלמידה הפרטנית

מתן מענה לכל אוכלוסיית התלמידים ולמגוון הצרכים ✓

הלמידה בשעות הפרטניות תתמקד בתגבור לימודי, העשרה, הקניית מיומנויות למידה, פיתוח כישורי חשיבה, חקר, כתיבת עבודות, ובצרכים ייחודיים לכל מוסד חינוכי ✓

קבוצות הלמידה הפרטנית תיקבענה לאחר הליך של איתור צרכים ומיפוי ✓

בית הספר יאפשר ניעות תלמידים בין הקבוצות הפרטניות לפי צרכי התלמיד, העדפותיו והתקדמותו ✓

יופעל שיקול דעת לגבי מספר הקבוצות הפרטניות שכל תלמיד יוכל להשתתף בהן ✓

יופעל שיקול דעת בקביעת משך הלמידה של כל קבוצה פרטנית (סימטריאלי, שנתי, חודשי, עד סיום נושא לימודי, עד השגת היעד) ✓

אבני הדרך... שיבוץ מורים

✓ מיפוי תחומי ההתמחות של כל מורה

✓ מיפוי מספר השעות הפרטניות של כל מורה

✓ קביעת קריטריונים לשיבוץ מורים בקבוצות הפרטניות

✓ שיבוץ תלמידים לקבוצות והכנת רשימות שמיות למורי הקבוצות

✓ שיבוץ השעות הפרטניות במערכת השעות האישית של המורה,
של התלמיד ושל בית הספר

אבני הדרך... תכנון הלמידה וההוראה

- ✓ קיום מפגשים של הצוותים הרלוונטיים, לבניית תכניות לשיעורים הפרטניים בהתבסס על המיפויים השונים
- ✓ גיבוש נהלי עבודה לתיאום ולשיתוף פעולה בין המורה בכיתה השלמה לבין המורה בקבוצת הלמידה הפרטנית
- ✓ בניית מערכי שיעור וחומרי הוראה בהלימה לאוכלוסיות התלמידים ולצורכיהם
- ✓ בניית כלים להערכת הישגים (מבחנים, בחנים, מטלת ביצוע, עבודות בית, פורטפוליו, יומן למידה, רפרט, מצגת, דוח סיור, דוח מעבדה, דגם, אחר)

אבני הדרך... עיצוב סביבה לימודית

✓ מיפוי המשאבים הפיסיים העומדים לרשות בית-הספר

✓ בניית מערכי שיעור המבוססים על שימוש בסביבת למידה עשירה (למידה מתוקשבת, מרכז למידה, ספרייה כיתתית, קירות פעילים, תערוכות, כיתה חכמה)

✓ פיתוח חומרים ועזרים לקידום הלמידה בהתאם לצרכים

אבני הדרך...

מעקב, בקרה והערכה של השעות הפרטניות

✓ בחירת איש צוות לצורך ניהול תהליך המעקב, הבקרה וההערכה

✓ קביעת נהלים למעקב, לבקרה ולהערכה השעות הפרטניות (הרכב הציון, ביטוי בתעודה, דרכי דיווח, ישיבות צוות מקצועי ובין מקצועי, תיאום בין המורה המורים, תיעוד, קריטריונים להערכת המשימות הלימודיות, קריטריונים להערכת דרכי הוראה, קריטריונים להערכת דיאלוג מורה-תלמיד / תלמיד-תלמיד, אחר)

אבני הדרך...

מעקב, בקרה והערכה של השעות הפרטניות

✓ פיתוח כלים למעקב, לבקרה ולהערכה (דוחות מנב"ס, שאלון שביעות רצון, שיחות אישיות, משוב, רפלקציה, תיעוד, מיפויים, אחר)

✓ ניהול יומן מעקב אחר נוכחות תלמידים והתקדמותם

✓ בדיקת הלימה בין התכנון לבין הביצוע על פי לו"ז מוגדר

✓ בדיקת הלימה בין היעדים לבין התפוקות שנקבעו בתכנית העבודה

בין מיפוי בית ספרי לתכנית עבודה... שיקולי הדעת

✓ מיהם השותפים בקבלת ההחלטות לגבי קביעת הקבוצות

✓ יעדים ותכנית עבודה בית ספרית

✓ תכנון וסדר קדימויות

✓ מועד התחלה ומשך הלמידה

✓ איתור צרכים אישיים: ליקויי למידה, צרכים רגשיים, מצטיינים

**אבני דרך להתארגנות לקראת הפעלת השעות הפרטניות
ושעות השחייה ואבני הדרך להפעלתן ראו**

אוגדן "כלים שלובים"

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/HighSchool/KelimShluvim/>

מה עוד קיים בכתובים?

- אתר אופק חדש

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Ofek/MaBaofek/>

- חוזר מנכ"ל חדש "נוהלי הפעלת רפורמת "אופק חדש" בגני הילדים, בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים", תשעב/9(א)

- "תלקיטון" שנכתב בימים אלו

נאחל לכולנו מסע מועיל, מוצלח ופורה

האגף לחינוך על יסודי
משרד החינוך

”הצלחה אמיתית של מצע תלוי, יותר מכל דבר אחר, ברוח של האנשים
המצורבים בעייה. ורוח של האנשים היא תמיד ההשתקפות של רוח מנהיגם”

(סוואמי קריאנדה, מתוך ספרה של ג' דונלד וולטרס "אמנות המנהיגות התומכת" 2008)